

КОНЦЕПЦІЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

Революція Гідності, жертвний подвиг Героїв Небесної Сотні, події, які нині переживає український народ ще раз засвідчили, що проголошена у 1991р. державна незалежність потребує постійного захисту, забезпечення національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання дітей та молоді.

Революційні зміни у листопаді 2013 - березні 2014 р., війна на Сході країни продемонстрували готовність молодого покоління відстоювати національні цінності, українську державність, орієнтацію на фундаментальні орієнтири світової цивілізації ; засвідчили виховання української молодої людини в дусі толерантності і поваги до інших національних спільнот і релігійних конфесій, бажання долучитися до сім'ї народів, які творять спільний європейський дім.

Побудова громадянського суспільства, інтеграція України у світове та європейське співтовариство передбачають орієнтацію на Людину, її духовну культуру, виховання ціннісного ставлення до соціального оточення та самої себе, національно свідомого, високоосвіченого, життєво компетентного, толерантного громадянина - патріота, здатного до саморозвитку та самовдосконалення, відповідального перед своєю нацією.

Національно- патріотичне виховання має на меті формування національно- патріотичної свідомості, а саме: особистісної ідентифікації зі своєю нацією, віри в духовні сили та майбутнє країни, волі до праці на користь народу; усвідомлення моральних та культурних цінностей; знання історії, звичаїв, обрядів, символіки як всієї країни так і її регіонального різноманіття.

Головною домінантою національно-патріотичного виховання дітей та молоді є формування у особистості ціннісного ставлення до суспільства, держави та самої себе; відчуття своєї належності до України, усвідомлення

єдності власної долі з долею своєї країни; активної за формою та моральної, за змістом, життєвої позиції.

В основу системи національно-патріотичного виховання покладено ідею розвитку української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства й нації в цілому. Важливу роль у просвітницькій діяльності посідає відновлення історичної пам'яті про тривалі державницькі традиції України: Київська Русь, Литовсько-Руська держава, козацька держава, Гетьманщина, УНР, ЗУНР. Особливого значення набуває порівняльно-історичні відомості про переривання державності в інших європейських країнах, які на сьогодні являють собою потужні європейські нації. Спеціального розгляду потребують історичні обставини, які призводять до переривання державності. Система патріотичного виховання передбачає формування історичної свідомості молодого покоління українців, що базується на вивченні історії боротьби українського народу за державну незалежність протягом свого історичного шляху, особливо у XX-XXI століттях. Форми й методи виховання базуються на українських народних традиціях, надбаннях національної та світової педагогіки й психології.

Разом із тим національно-патріотичне виховання не повинно прищеплювати ідеї культурного імперіалізму, тобто способу споглядання світу лише очима власної культури. А тому вкрай важливо забезпечити усвідомлення учнями культурної різноманітності, толерантне ставлення до інших культурних цінностей, розуміння історичних витоків регіональних та національно-мовних особливостей України. Національно-патріотичне виховання не повинно сприяти недооцінюванню національних меншин України та інших націй. Для реалізації цього принципу вкрай важливо наголошувати на співпраці різних націй, демонструвати розвиток української нації шляхом взаємодії з іншими націями, висвітлювати приклади мирного співжиття та взаємодопомоги представників різних національностей. системою національно-патріотичного виховання

Інформованість молоді щодо різних сфер соціального життя; науки,

техніки, освіти, оборони; а також безпосередня участь молоді у різних формах волонтерського руху, створюють сприятливі умови для розвитку всіх складових національно-патріотичного виховання як пріоритетної сфери соціального життя країни, підвищення його статусу та розвитку потенціалу, досягнення якісно нових результатів у вихованні підростаючого покоління.

На сучасному етапі розвитку України, в умовах загрози денационалізації, втрати державної незалежності та потрапляння в сферу впливу іншої держави, виникає необхідність здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді - формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей:

- повага до прав людини;
- толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей;
- верховенство права;
- рівність всіх перед законом;
- повага до національних символів;
- участь у громадсько-політичному житті держави;
- готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України.

1. Мета та завдання національно-патріотичного виховання молоді

Національно-патріотичне виховання є складовою загального виховного процесу підростаючого покоління, головною метою якого є набуття дітьми та молоддю соціального досвіду, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування особистісних рис громадянина Української держави.

Системне національно-патріотичне виховання є однією з головних складових національної безпеки України. Воно сприяє зміцненню соціально-економічних, духовних, культурних основ розвитку українського суспільства

і держави.

Національно-патріотичне виховання включає в себе соціальні, цільові, функціональні, організаційні та інші аспекти, охоплює своїм впливом усі покоління, пронизує всі сторони життя: соціальну-економічну, політичну, духовну, спирається на освіту, культуру, науку, спорт, історію, право.

Це, своєю чергою, передбачає визначення і реалізацію першочергових і перспективних заходів, спрямованих на формування свідомої дієвої громадянської позиції, готовності практичними діями зміцнювати країну, турбуватися про її цілісність і суверенітет, піклуватися про її постійний розвиток на шляху утвердження національних і загальноєвропейських цінностей; вставати, у разі необхідності, на її захист.

Національно-патріотичне виховання молоді реалізується у досягненні таких виховних завдань:

- прищеплення загальнолюдських духовних цінностей: цінності людського життя, Добра, Краси, Справедливості;
- формування національної ідентичності, спільних національних цінностей, при цьому забезпечуючи толерантне ставлення до наявної в Україні культурної різноманітності;
- вивчення державницьких традицій України: Київська Русь, Литовсько-Руська держава, козацька держава, Гетьманщина, УНР, ЗУНР;
- ознайомлення з історією боротьби українського народу за державну незалежність протягом свого історичного шляху, особливо у ХХ-ХХІ століттях: ОУН, УПА, дисидентський рух тощо.
 - формування духовних цінностей громадянина: почуття патріотизму, національної свідомості, любові до українського народу, Української Держави, рідної землі, родини, гордості за героїчне минуле і сучасне; вшанування національної пам'яті;
 - виховання правової культури, поваги до Конституції України, законів України, державної символіки - Герба, Прапора, Гімну України та історичних святинь, демократичних цінностей;

– формування мовної культури, оволодіння та вживання державної мови, як і мов інших народів, що складають українську політичну націю, поширених іноземних мов;

– прищеплення в шанобливого ставлення до Збройних Сил України, інших військових формувань, добровольчих військових об'єднань громадян в українській історії; роль Збройних Сил у відстоюванні ідеалів свободи та державності України і її громадян від княжої доби, Гетьманського козацького війська, військ Української народної республіки, Січових стрільців, Української повстанської армії до сучасності;

– військово-патріотичне виховання молоді, спрямоване на підготовку її до оволодіння військовими професіями, формування готовності до служби в армії, задоволення інтересів підростаючого покоління у постійному вдосконаленні своєї підготовки до захисту Вітчизни; мотивацію молоді до військової служби;

– забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, людей похилого віку, турбота про людей з особливими потребами;

– виховання гідності, прагнення до свободи, справедливості, толерантності, миролюбності;

– виховання готовності і здатності протидіяти проявам несправедливості, жорстокості, аморальності, правопорушень, бездуховності, антигромадської діяльності.

2. Механізми реалізації патріотичного виховання молоді

2.1. Удосконалення нормативно-правової бази патріотичного виховання молоді:

– підготовка нормативно-правових документів з питань національно-патріотичного виховання молоді, внесення відповідних змін до законодавства;

– підготовка комплексної програми військово-патріотичного спрямування з метою підвищення престижу та привабливості військової

служби;

– розроблення державних і громадських заходів з інформаційної безпеки, спрямованих на попередження негативних наслідків впливу інформаційної війни;

– розроблення порядку державного фінансування заходів, спрямованих на національно-патріотичне виховання молодих людей;

– удосконалення та методичне забезпечення форм, методів та засобів національно-патріотичного виховання учнів та молоді;

– створення навчальних програм з української літератури, історії України, Захисту Вітчизни для загальноосвітніх на вищих навчальних закладів, з урахуванням цілей та завдань національно-патріотичного виховання дітей та молоді.

2.2 Діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері національно-патріотичного виховання:

– проведення заходів спрямованих на реалізацію з національно-патріотичного виховання в закладах системи освіти, культури, спорту;

– підтримка та сприяння волонтерським проектам, іншої діяльності, спрямованої на реалізацію молоддю соціальних, інтелектуальних та творчих проектів на благо України;

– створення умов для залучення юнаків і дівчат до вивчення культури, історії України, державницьких традицій та боротьби українського народу за державну незалежність протягом свого історичного шляху; популяризація кращих здобутків національної культурної і духовної спадщини, підтримка професійної та самодіяльної художньої творчості, діяльності творчих об'єднань, клубів за інтересами, фольклорних колективів;

– активне залучення до патріотичного виховання дітей та молоді учасників бойових дій на Сході України, членів сімей Героїв Небесної Сотні, діячів сучасної культури, мистецтва, науки, спорту, які виявили активну громадянську позицію;

– забезпечення активної участі молоді в заходах національно-

патріотичного спрямування, у тому числі, приурочених загальнодержавним святам, героїзації захисників незалежності України в сучасних умовах та минулому, відродження національної пам'яті;

- залучення молоді до участі у державотворчому процесі, громадському русі задля розвитку політичної культури;
- сприяння громадським організаціям у здійсненні проектів, спрямованих на національно-патріотичне виховання дітей та молоді;
- створення умов для проведення екскурсій з метою популяризації пам'яток української історії та боротьби українського народу за незалежність, пам'яток культури та природи, історичних місць та подій, етнографії та життєписів відомих діячів;
- забезпечення проведення заходів спортивної підготовки, фізичного виховання, спрямованих на утвердження здорового способу життя молодих громадян з урахуванням принципів національно-патріотичного виховання;
- сприяння контактам української молоді з закордонними українцями;
- удосконалення підготовки та перепідготовки кадрів, які займаються питаннями національно-патріотичного виховання дітей та молоді, в системі освіти, культури, спорту;
- сприяння роботі клубів за місцем проживання, центрів патріотичного виховання та інших громадських організацій, які здійснюють заходи з національно - патріотичного виховання молоді.
 - активізація виховної роботи з дітьми та молоддю засобами військово-патріотичних ігор, зокрема на прикладі всеукраїнської дитячої військово-патріотичної спортивної гри «Сокіл» («Джура»);
 - формування науково-теоретичних і методичних засад національно-патріотичного виховання молоді: включення проблематики патріотичного виховання молоді до дослідницьких програм та планів наукових і навчальних закладів; вивчення потреб молоді, зокрема шляхом проведення соціологічних досліджень.

2.3 Співпраця органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадянським суспільством:

– активне залучення до національно-патріотичного виховання дітей та молоді дитячих та молодіжних громадських організацій (об'єднань), у тому числі українського козацтва, використання їх досвіду, потенціалу, методів роботи у вихованні патріотів України;

– організаційна та фінансова підтримка на конкурсній основі програм, проектів громадських організацій, спрямованих на національно-патріотичне виховання дітей та молоді;

– проведення всеукраїнських заходів за участю батьківської громадськості, спрямованих на популяризацію кращого досвіду національно-патріотичного виховання;

– посилення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади стосовно національно-патріотичного виховання молоді.

–

2.4 Інформаційне забезпечення національно - патріотичного виховання дітей та молоді:

– організація у теле-, радіопрограмах, Інтернет - ресурсах і в пресі постійно діючих рубрик, що популяризують українську історію, боротьбу Українського народу за незалежність, мову та культуру, досвід роботи з національно-патріотичного виховання різних соціальних інституцій; підтримка україномовних молодіжних засобів масової інформації;

– запобігання пропаганді в засобах масової інформації культу насильства, жорстокості і бездуховності, поширення порнографії та інших матеріалів, що підривають загальнолюдські та національні духовні цінності, заперечують суверенність Української Держави ;

– виробництво кіно- і відеофільмів, підтримка видання науково-популярної, наукової, художньої літератури національно-патріотичного спрямування.

– підготовка інформаційної та науково-популярної літератури для

батьків, з питань національно-патріотичного виховання дітей та молоді у сім'ї; висвітлення у засобах масової інформації кращого досвіду родинного виховання.

– здійснення заходів щодо розширення фактографічної бази історичних подій, публікація розсекречених архівних документів, видання історичної науково-популярної літератури, довідкових матеріалів про здобутки України за роки незалежності, книг національно-патріотичної спрямованості;

Етапи впровадження системи національно-патріотичного виховання дітей та молоді

На *першому етапі* (2015 р.) планується :

- аналіз стану системи національно-патріотичного виховання дітей та молоді в Україні;

- створення нормативно-правового підґрунтя, інформаційно-методичного забезпечення для здійснення національно-патріотичного виховання дітей та молоді;

- створення інформаційного ресурсу навчально-методичних матеріалів;

На *другому етапі* (2016-2017 рр.) передбачається:

- розроблення навчальних програм, підручників, посібників, навчально-методичних видань з української літератури, історії України, Захисту Вітчизни як інваріантної, так і варіативної складових для загальноосвітніх та вищих навчальних закладів, з урахуванням цілей та завдань національно-патріотичного виховання дітей та молоді;

- підготовка та видання методичних рекомендацій по організації виховних заходів, роботи клубів, центрів патріотичного виховання тощо;

- залучення дітей та молоді до військово-патріотичних ігор, зокрема військово-патріотичної спортивної гри «Сокіл» («Джура»).

На *третьому етапі* (2018- 2019 р.) забезпечується :

- проведення моніторингу системи національно-патріотичного виховання дітей та молоді за допомогою соціологічних опитувань, психологічного тестування;
- проведення науково-методичних конференцій, створення банку передового педагогічного досвіду на інформаційному веб- ресурсі;
- аналіз системи національно-патріотичного виховання, встановлення досягнень і викликів, корекція навчально-виховних впливів з урахуванням результатів моніторингу.

3. Очікувані результати:

У результаті впровадження системи національно-патріотичного виховання очікується:

- забезпечення у молодого покоління розвинутої національно-патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про спільне благо, збереження та шанування національної пам'яті.
- відновлення історичної пам'яті про державницькі традиції України та здобутки національно-визвольного руху.
- зацікавленість молоді щодо служби у Збройних силах України, готовність до захисту України та виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, з метою становлення її як правової, демократичної, соціальної держави;
- збереження стабільності в суспільстві, соціальному та економічному розвитку країни, зміцнення її обороноздатності та безпеки;
- створення ефективної виховної системи національно-патріотичного виховання молоді;
- консолідація зусиль суспільних інституцій у справі виховання підростаючого покоління.

